

બાબા મુક્તાનંદ સાથે એક પ્રસંગ

સ્વામી વાસુદેવાનંદ

૧૯૭૦ના દશકના મધ્યમાં બાબાજી તેમની બીજી વિશ્વયાત્રા દરમ્યાન અમેરિકા આવ્યા, ત્યારે હું પણ તે હજારો યુવાઓના જેવો જ હતો જે તેમની તરફ આકર્ષિત થયા હતા. તે સમયે, સદ્ગુરુ કોણ હોય છે તે વિશે અમારામાંથી ઘણા યુવાઓને ઘણી ઓછી સમજ હતી અને એના વિશે અનેક પૂર્વગ્રહ પણ હતા. બાબાજીએ જ અમને અનેક રીતે શીખવ્યું હતું કે આવા અધ્યાત્મિક ગુરુ પાસેથી કેવી રીતે શીખવું જોઈએ અને તેમની સેવા કેવી રીતે કરવી જોઈએ.

૬ ઓક્ટોબર, ૧૯૭૪ના દિવસે મેં બાબાજી સાથે થયેલા સત્સંગમાં પહેલીવાર ભાગ લીધો જ્યારે તેઓ ન્યૂયોર્ક આવ્યા હતા અને ત્યાર પછી તે સમાહના અંતે હું પૂર્વી તટવર્તી ક્ષેત્રમાં આયોજિત પ્રથમ શક્તિપાત ધ્યાનશિબિરમાં ભાગ લઈ શક્યો. પછી બાબાજી તેમની યાત્રા પર બીજા ઘણાં શહેરમાં ગયા અને હું ન્યૂયોર્કમાં જ શિક્ષક તરીકે મારું કાર્ય કરતો રહ્યો, અને ધ્યાન અને નામસંકીર્તનના મારા નવા અભ્યાસો કરતો રહ્યો. મારા હૃદયમાં સતત એ લલક રહેતી કે ક્યારે એ સમય આવશે જ્યારે હું ફરીથી બાબાજીના સાન્નિધ્યમાં રહી શકીશ.

એક દિવસ સાંજે જ્યારે હું ધ્યાન કરી રહ્યો હતો ત્યારે મને એક દૃષ્ટાંત થયું. મેં જોયું કે બાબાજી નીલ પ્રકાશયુક્ત એક ખૂબ સુંદર પરપોટાની અંદર ઊભા છે. કોઈક રીતે હું તે પરપોટાની અંદર પ્રવેશ કરી શક્યો અને મેં મારું મસ્તક બાબાજીના ચરણોમાં મૂકી દીધું. તે દૃષ્ટાંત ક્ષણાંશ માટે જ રહ્યું, પરંતુ તેનાથી મને એટલી ગહન શાંતિની અનુભૂતિ થઈ કે ત્યારબાદ મારામાં એ ગહન લલક જાગી કે બાબાજી જ્યાં પણ હોય, ત્યાં જઈને હું તે દૃષ્ટાંતનો પ્રત્યક્ષ રૂપે અનુભવ કરું.

આખરે, ૧૯૭૫ની ગ્રીષ્મ ઋતુમાં, કેલિફોર્નિયામાં સ્થિત ઓક્લેન્ડ જઈને ત્યાંના સિદ્ધયોગ અશ્રમમાં હું સેવા અર્પિત કરી શક્યો, જેની સ્થાપના બાબાજીએ તે જ વર્ષે કરી હતી. આશ્રમ પહોંચ્યો ત્યારથી, સતત હું એ જ અવસરની શોધમાં રહેતો કે ક્યારે બાબાજીના ચરણોમાં મારું મસ્તક મૂકી શકું.

મેં ભારતના સંતકવિઓનાં ભજન સાંભળ્યાં હતાં, જેમાં શ્રીગુરુનાં ચરણોમાં પોતાનું મસ્તક મૂકવા વિશે ઉલ્લેખ હતો. પરંતુ આ કોઈ એવી વસ્તુ નહોતી કે બસ બાબાજી પાસે ગયા અને તેમનાં ચરણોમાં પોતાનું મસ્તક મૂકી દીધું. તેથી મને સમજ નહોતી પડતી કે હું આ અવસર કેવી રીતે પ્રાપ્ત કરું. તે દરમ્યાન, હું બાબાજી સાથે થતાં સત્સંગોમાં અને નામસંકીર્તન કાર્યક્રમોમાં, શક્ય હોય તેટલો હોલના એ માર્ગની બિલકુલ નજીક બેસવાનો પ્રયાસ કરતો જ્યાંથી બાબાજી તેમના આસન સુધી જતા. અને પછી જ્યારે બાબાજી હોલમાં પ્રવેશ કરતા અથવા ત્યાંથી

પ્રસ્થાન કરતા તો એ જગ્યા પર જ્યાં ક્ષણભર પહેલાં જ તેમનાં ચરણોએ સ્પર્શ કર્યો હોય ત્યાં હું મારું મસ્તક મૂકી નમન કરતો. આમ કરવા જેટલો નજીક તો હું આવી જ ગયો હતો.

પછી એક દિવસ સાંજે, બાબાજીના હોલમાંથી પ્રસ્થાન કરતી વખતે જ્યાં મેં તેમનાં ચરણોને સ્પર્શ થતાં જોયા હતા તે જગ્યાએ મારું મસ્તક મૂકી નમન કર્યું તો આજુબાજુનાં લોકો હસવાં લાગ્યાં. મેં તરત જ ઉપર જોયું. બાબાજી બિલકુલ મારી સામે ઊભા હતા. તેઓ આગળ જઈને પાછા આવી ગયા હતા; તેઓ તેમની કમર પર હાથ મૂકીને નટખટ દષ્ટિથી મારી તરફ જોતા ત્યાં ઊભા હતા. મેં વિચાર્યું, “આ જ મોકો છે!” પણ જેવો હું તેમનાં ચરણોમાં મારું મસ્તક મૂકી નમન કરવા આગળ વધ્યો કે તેઓ તરત જ વળી ગયા અને ત્યાંથી જતા રહ્યા.

હું જાણતો હતો કે હું મૂર્ખ જેવો લાગી રહ્યો છું, તોપણ એ જાણીને મને સાંત્વના મળી કે બાબાજી મારી લલક જાણે છે.

થોડા દિવસ પછી, બાબાજી સાથે શ્રીગુરુગીતાના પાઠમાં, સંજોગવશ મને તેમના આસનની ઘણી નજીક બેસવાની જગ્યા મળી. થોડા જ શ્લોક થયા હશે કે મને મહસૂસ થવા લાગ્યું કે હું ખૂબ પ્રબળતાથી મારા અંતર તરફ ખેંચાઈ રહ્યો છું. મેં સ્વયંને રોકવાનો પૂર્ણ પ્રયત્ન કર્યો, કારણકે બાબાજીએ અમને સ્પષ્ટ જણાવ્યું હતું કે સ્વાધ્યાય સમયે અમારે સ્વાધ્યાય પર પૂરી રીતે ધ્યાન આપવાનું છે અને એકાગ્ર રહેવાનું છે. પરંતુ તે દિવસે સવારે, હું સજગ નહોતો રહી શકતો. ત્યાં જ, બાબાજીની બરાબર સામે બેઠાબેઠા મારું મસ્તક નીચે નમી ગયું અને પછી મને ખબર નથી હું ક્યાં જતો રહ્યો.

કેટલાંય શ્લોકો પછી મારી આંખો ખૂલી ત્યારે હું ચેતનાની એવી સ્થિતિમાં હતો જેનો મેં પહેલાં ક્યારેય અનુભવ નહોતો કર્યો — પૂર્ણ સ્થિરતા અને સ્પષ્ટતાની સ્થિતિ. મારું મન પૂર્ણતઃ સ્પષ્ટ અને શાંત હતું. મેં બાબાજી તરફ જોયું, તેઓ સીધા મારી તરફ જ જોઈ રહ્યા હતા. જ્યારે મારી દષ્ટિ તેમની દષ્ટિને મળી, તો મારા મનમાં ધીરેથી એક વિચાર આવ્યો, “બાબાજી, તમારા ચરણોમાં મસ્તક મૂકી દેવું તે આ જ છે, આ જ સ્થિતિ.” અને બાબાજીએ સ્વીકૃતિમાં તેમનું માથું હલાવ્યું.

મને એ સમજ મળી ગઈ કે સ્પષ્ટતાની આ સ્થિતિ જે તે દિવસે બાબાજીએ મને પ્રદાન કરી હતી, તેને હું વારંવાર અનુભવ કરી શકું છું અને એ પણ કે ભલે હું વિશ્વમાં ક્યાં પણ રહું, આ રીતે હું મારા શ્રીગુરુનાં ચરણોમાં મારું મસ્તક મૂકી શકીશ.

